

به یاد دوست نادیده‌ای که دوست داشتن تو از دیده‌ها بود

معین نظامی*

عارف نوشاهی با استاد ایرج افشار و کارنامه‌گر نمایه‌وی آشنا شدم و این سعادت را داشتم که چندین مقاله و کتاب ایرج افشار را بخوانم. این آشنایی یک‌جانبه‌ی من با او گسترده‌تر و عمیق‌تر بود و با گذشت زمان داشت به کمال می‌رسید. مجله‌هایی چون کلک و بخارا هم به دستم می‌رسید و اغلب حاوی عکس‌هایی خوب از ایرج افشار بود.

بعدها از طریق انتشارات و مجله‌های «مرکز پژوهشی میراث مکتوب» تهران خبرهایی در مورد فعالیت‌های گوناگون وی راجع به ادب و عرفان و فرهنگ ایرانی، فهرست‌نویسی، مخطوطه‌شناسی، تصحیح متون، تاریخ کتاب و کتاب‌سازی در ایران و... می‌رسید. در دو مسافرت خود به ایران تلاش کردم تا او را ببینم اما با دست و دل تهی برگشتم. یک بار او به خارج رفته بود و باری دیگر شاید مریض بود. دو سه بار به بنیاد موقوفات افشار رفتم و با بزرگانی دیگر دیدارهایی داشتم اما هیچ‌یک جای خالی دیدار با ایرج افشار را پر نکرد!

خداوند روانش را شاد و یادش را گرامی نگه دارد. کسانی مثل او افتخار بزرگی برای ملت و کشور خود هستند. ایرج افشار بدون هیچ تردید از افتخارات بی‌نظیر ملت بزرگ ایران است و نامش در تاریخ آن همواره خواهد درخشید.

خبر درگذشت ایرج افشار را که خواندم، باور نمی‌کردم. اصلاً راضی نبودم آن را باور کنم که حالا دیگر در میان ما نیست. تأسف و تألم بود که پایانی نداشت. بیتی از جامی به یاد آمد که سوگ‌سرود برادرش گفته بود:

گلها شکفت و گلرخ ما زیر خاک خفت
ما را در این بهار گلی بس عجب شکفت

چند روز به بهار مانده بود و فکر می‌کردم پاییز امسال دیگر رفتنی نیست. استاد ایرج افشار نابغه را ندیده‌ام اما هیچ‌گاه احساس نکردم و نمی‌کنم که او را ندیده‌ام. او برایم غریبه نبود، انیس و مونس لحظه‌های سخت‌تنهایی من بود. مقاله‌ها و کتاب‌های جاودانه علمی و تحقیقی وی از بیست سال گذشته یار و یاور من بود و برخی از آثارش در من تأثیر فوق‌العاده‌ای داشته‌اند و سرچشمه الهام من در بعضی کارهایم بوده‌اند.

نخستین بار در سال ۱۹۸۷م نام پدر گرامی‌اش را شنیدم؛ نام مجله آینده را و نام ایرج افشار را. آن زمان دانشجوی کارشناسی ارشد در گروه زبان و ادبیات فارسی دانشکده خاورشناسی دانشگاه پنجاب لاهور بودم. استاد دکتر آفتاب اصغر دو-سه شماره آینده را به من داد تا از آنها استفاده کنم. سپس در ۱۹۸۹ و ۱۹۹۰م توسط دوست گرامی‌ام دکتر

* استاد زبان فارسی دانشگاه پنجاب لاهور، پاکستان.

